

ADOLF HİTLER

(1889-1945)

İtiraf etmeliyim ki Hitler'i bu kitaba iğrenerek dahil ettim. Etkisi neredeyse tamamıyla zararlı bir etkidir ve belli başlı önemi otuz beş milyonun üzerinde insanın ölümüne sebep olmaktan kaynaklanan bir adamı onurlandırmak gibi bir niyetim yoktur. Ancak, Hitler'in çok fazla sayıda insanın hayatı üzerinde muazzam bir etki yapmış olduğu gerçeğinden kaçış da yoktur.

Adolf Hitler, 1889'da Avusturya'nın Braunau kentinde doğdu. Gençliğinde başarısız bir ressamdı ve bir ara ateşli bir Alman milliyetçisi oldu. Birinci dünya savaşında Alman ordusunda görev yaptı, yaralandı Ve iki cesaret madalyası aldı.

Almanya'nın uğradığı yenilgi O'nu şaşkınlık ve öfke içinde bıraktı. 1919'da otuz yaşındayken Münih'te, admı kısa bir süre sonra "Alman Milliyetçi Sosyalist İşçi Partisi" (kısaca, Nazi partisi) olarak değiştirecek olan, sağ kanatta küçük bir partiye katıldı. İki yıl içinde bu partinin tartışılmaz lideri (Almanca: Fuehrer) oldu.

Hitler'in önderliğinde Nazi Partisi hızla güç kazandı ve Kasım 1923'te "Münih birahane isyanı" olarak bilinen bir darbe girişiminde bulundu. "İsyan" başarısız olunca tutuklandı, vatana ihanet suçuyla yargılandı ve hüküm giydi. Ancak, cezasının ancak bir yılını çekmişti ki tahliye edildi.

1928'de Nazi Partisi hâlâ küçüktü. Ancak, "Büyük çöküş"ün baş göstermesi, halkın mevcut siyasi partilere olan sevgisini azalttı. Naziler hızla güçlendi ve Ocak 1933'te kırk dört yaşındayken Hitler Alman şansölyesi oldu.

Hitler, şansölye olur olmaz karşı görüştekilerin tümünü ezmek için devleti araç olarak kullandı ve hızla bir diktatörlük kurdu. Bu sürecin özgürlükleri ve savunma haklarını yavaş yavaş silmesi anlamına geldiği düşünülmemelidir. Her şey son derece çabuk oluyordu ve Naziler çoğunlukla zanlıları yargılama zahmetinde bile bulunmuyorlardı. Siyasi muhalifler dövülüyor ya da doğrudan katlediliyorlardı. Yine de, işsizliği azaltabildiği ve ekonominin toparlanmasını sağlayabildiği için; savaştan önceki yıllarda Hitler Alman halkının çoğunluğunun içten desteğini kazandı.

Sonra Almanya'yı İkinci dünya savaşım doğuran bir "işgaller" yolunun başına çıkardı. İlk toprakları savaşmadan kazandı. Kendi ekonomik sorunlarıyla kuşatılmış İngiltere ve Fransa, barışı o kadar umutsuzca arzu ediyorlardı ki, Hitler'in Alman ordusunu güçlendirerek Versay anlaşmasını ihlal etmesine müdahalede bulunmadılar; askerleri Rhineland'i işgal edip müstahkem mevzii haline getirdiğinde de (Mart 1936), güç kullanarak Avusturya'yı ilhak ettiğinde de (Mart 1938) hiç karışmadılar. Hatta Çekoslovakya'nın müstahkem sınır bölgesi

Sudetenland'ı ilhak etmesine (Eylül 1938) bile boyun eğdiler. Münih Paktı olarak bilinen ve İngiliz ve Fransızların "günümüzde barış"ı sağlayacağı umdukları uluslararası antlaşma Çekoslovakya'yı eli kolu bağlı bıraktı ve Hitler bir iki ay sonra ülkenin geri kalanını da aldı. Hitler her aşamada, eylemlerini haklı çıkaracak görüşleri isteklerine karşı durulduğu takdirde savaşa gireceği tehdidiyle akıllıca birleştirdi ve Batı demokrasileri her aşamada ürkekçe geri adım attılar.

Ancak İngiltere ve Fransa Hitler'in bir sonraki hedefi Polonya'yı savunmakta kararlıydılar. Hitler önce Stalin'le Ağustos 1939'da bir "saldırmazlık paktı" imzalayarak kendisini güvenceye aldı. (Aslında imzalanan, iki diktatörün Polonya'yı aralarında nasıl bölüşecekleri üzerinde anlaşmaya vardıkları bir saldırı anlaşmasıydı.) Dokuz gün sonra Almanya Polonya'ya saldırdı ve bundan on altı gün sonra Sovyetler Birliği de hücum etti. İngiltere ve Fransa'nın Almanya'ya savaş ilanına rağmen, Polonya hemen yenilgiye uğradı.

1940 Hitler'in yılıydı. Nisanda orduları Danimarka ve Norveç'i yaladı yuttu. Mayıs'ta Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'a girdiler. Haziran'da Fransa teslim oldu. Ama o yıl içinde İngilizler Alman hava kuvvetlerinin bir dizi hücumuna karşı koydular -ünlü "Britanya savaşı"- ve Hitler İngiltere'yi işgal hareketini asla başlatamadı.

Hitler orduları Nisan 1941'de Yunanistan ve Yugoslavya'yı zaptetti. Haziran 1941'de Hitler Ruslarla yaptığı saldırılmazlık paktını da paramparça etti ve onlara da saldırdı. Orduları Sovyet topraklarının büyük kısmını zaptettiler ama Rus ordularım kış gelmeden ortadan kaldırmayı başaramadılar. Hem İngiltere hem de Rusya'yla savaş halinde olmakla birlikte Hitler 1941 Aralığında, Japonların Pearl Harbor'daki Amerikan deniz üssüne saldırısından birkaç gün sonra, ABD'ne de savaş ilan etti.

1942'nin ortalarına gelindiğinde, Almanya Avrupa'nın dünya tarihinde o güne dek herhangi bir ülkenin elinde tutabildiğinden daha fazla bir bölümünde hakimiyet kurmuş; bunun yanı sıra Kuzey Afrika'nın büyük bölümünde de egemen olmuştu. 1942 yılının ikinci yarısında, Almanya'nın Mısır'da El Alamein ve Rusya'da Stalingrad yenilgilerini alması savaşın dönüm noktası oldu. Bu gerilemeden sonra Alman askeri gücü sürekli bir inişe geçti. Almanya'nın eninde sonunda yenilmesinin kaçınılmazlığı artık ortaya çıkmakla birlikte Hitler teslim olmayı reddetti. Verilen korkunç kayıplara rağmen Almanya Stalingrad'dan sonra iki yıldan fazla bir süre daha savaşıma devam etti. Acı son 1945 baharında geldi. Hitler 30 Nisan'da Berlin'de intihar etti; yedi gün sonra Almanya teslim oldu.

İktidarda olduğu yıllarda Hitler, tarihte eşi benzeri olmayan bir soykırım politikası güttü. Fanatik bir ırkçıydı, özellikle Yahudilere karşı şiddetli bir nefret duyuyordu. Dünya üzerindeki bütün Yahudilerin öldürülmesini önemli ve açıklıkla ortaya koyduğu bir hedef haline getirmişti.

Hitler iktidarında Naziler, içlerinde bu amaçla kullanılan büyük gaz odaları bulunan büyük imha kampları kurmuşlardı. Nazi hakimiyeti altına giren her ülkede masum erkekler, kadımlar ve çocuklar toplanıp yük katarları içinde bu kamplarda ölmeye gönderildiler. Sadece birkaç yıllık bir süre içinde yaklaşık 6 milyon Yahudi bu şekilde öldü.

Hitler'in tek kurbanı Yahudiler değildi. İktidarı süresince; üstün ırktan olmadığı varsayılan ya da rejim düşmanı olarak nitelendirilenlerin yanı sıra, insanı afallatacak sayıda Rus ve çingene de katledildi. Bu katliamın savaşın ateşi ve öfkesi içinde kendiliğinden ortaya çıkan eylemler olduğu asla düşünülmemelidir: Hitler'in ölüm kampları büyük bir sanayi tesisi kadar dikkatle örgütlenmişti. Kayıtlar tutuluyor, kotalar belirleniyor ve ölü bedenler altın diş dolguları ve nikah yüzükleri gibi değerli eşyalar bulmak amacıyla sistematik olarak aranılıyordu. Kurbanların birçoğunun cesetleri de sabun yapımında kullanılıyordu. Hitler bu kıyım programı üzerinde o kadar yoğunlaşmıştı ki; savaşın sonlarına gelindiğinde, Almanya'nın elinde sivil ve askeri kullanım için yakıt kalmadığında bile katarlar ürkünç -ama askeri alanda hiçbir yararı olmayan görevlerinin peşinde, Ölüm kamplarına doğru yolculuklarını sürdürüyorlardı.

Hitler'in adının ölümsüz olacağı birkaç nedenle aşıkardır. Öncelikle, tarihin yazdığı en kötü adam olduğu herkesçe kabul edilmektedir. Yaptıkları kötü işler Hitler'in yaptıklarının yanında az kalan Nero ve Caligula gibi kişiler bile, yirmi yüzyıldır zalimlik simgesi olarak anılabildiklerine göre, tarihin tartışmasız en kötü adamı olan Hitler'in adının yüzyıllar boyu yaşayacağı güvenli bir tahmin gibi görünmektedir. Tabii buna ek olarak Hitler, dünyanın bugüne kadar gördüğü en büyük savaşın, II. Dünya savaşının baş kışkırtıcısı olarak da hatırlanacaktır. Nükleer silahların ortaya çıkmasıyla, gelecekte bu kadar büyük ölçekte fazla savaş olması muhtemel görünmemektedir. Dolayısıyla II. Dünya savaşı bundan iki üç bin yıl sonra bile muhtemelen tarihte önemli bir olay olarak anılacaktır.

Dahası Hitler, hikayesinin tümü tuhaf ve ilginç olduğu için ünlü kalacaktır. Bir yabancının (Hitler Avusturya doğumluydu, Almanya değil) siyasi deneyimi, parası ve siyasi bağlantıları olmadan, on dört yıldan az bir süre içinde, büyük bir gücün başı olması gerçekten de çok hayret vericidir. Hitabet gücü olağanüstüydü. İnsanları belli bir hedefe yöneltmekteki yeteneği değerlendirildiğinde tarihin en etkili hatibi olduğu söylenebilir. Son olarak da, gücü bir kez eline geçirdikten sonra gaddarca kullanışı kolay kolay unutulmayacaktır.

Olasıdır ki, tarihte hiç kimse kendi kuşağını Hitler'den daha fazla etkilememiştir. Kışkırttığı savaşta ya da Nazi toplama kamplarında ölen on milyonlarca insanın yanı sıra, bu savaşın sonucu olarak evsiz barksız kalan ya da hayatları kesintiye uğrayan milyonlarcası daha vardır.

Hitler'in etkisini tahminlerken iki etken daha göz önüne alınmalıdır. Birincisi, Hitler olmasaydı, O'nun liderliğinde olup bitenlerin çoğu muhtemelen olmayacaktı. (Bu açıdan Charles Darwin veya Simon Bolivar ile tezat oluşturuyor.) Almanya ve Avrupa'daki koşulların Hitler'e fırsat verdiği elbette doğrudur. Örneğin, askeri ve Yahudi karşıtı (antisemit) söylemleri, dinleyenlerin çoğunda mutlaka bir hassasiyet yaratmıştır. Ancak, 1920'lerde ya da 1930'larda Almanların çoğunun devletin Hitler'in izlediği uç politikaya yakın bir politika izlemesini belediklerini gösterir herhangi bir işaret de yoktur. Almanya'nın başma geçmiş olabilecek bir başka liderin de aynı şekilde davranacağına ilişkin pek belirti görülmemektedir. Hatta Hitler döneminde olup bitenleri yaklaşık olarak bile öngörmüş bir gözlemci de yoktu.

İkinci olarak, Nazi hareketi tümüyle hiç alışılmadık kerte de bir "tek lider hareketi"ydi. Marx, Lenin, Stalin ve bütün diğer insanlar komünizmin yükselmesinde önemli roller üstlendiler. Ama Nasyonal Sosyalizm Hitler'den önce somut bir lidere sahip değildi ve O'ndan sonra da sahip olmadı. Nazileri iktidara taşıdı ve iktidarda kaldıkları dönem içinde kendi liderliğini sürdürdü. Öldüğünde Nazi partisi ve başında bulunduğu hükümet de O'nunla birlikte öldü.

Hitler'in kendi kuşağı üzerindeki etkisi bu kadar muazzam olmakla birlikte, eylemlerinin gelecek çağlarda yaratacağı etki oldukça hafif kalacağına benzer. Hitler ana hedeflerine ulaşmakta tamamen başarısızdı ve gelecek kuşaklar üzerinde yaptığı küçük etki de, hedeflediğiyle tam ters yönde görünmektedir. Örneğin Hitler Almanya'nın nüfuzunu ve topraklarını genişletmek istiyordu. Ama, zaptettiği topraklar çok geniş olmakla birlikte gelip geçiciydi ve Almanya günümüzde Hitler'in iktidarda olduğu günlere oranla daha az toprağa sahiptir. Yahudileri dünya yüzünden silmek için kemiren tutkusuydu; ama Hitler'in iktidara gelişinden on beş yıl sonra, 2.000 yıl içinde ilk kez bağımsız bir Yahudi devleti ortaya çıktı. Hitler hem Rusya'dan hem de komünizmden nefret ederdi. Ancak öldüğünde, kısmen de kendi başlattığı savaşın bir sonucu olarak, Ruslar doğu Avrupa'nın büyük bölümü üzerinde egemen olabilmışler ve dünya üzerinde komünizm iyice güçlenmişti. Hitler demokrasiyi hor görür ve sadece diğer ülkelerde değil Almanya'da da yok etmeyi umardı. Buna rağmen Almanya günümüzde dört başı mamur bir demokrasidir ve yurttaşları otoriter bir yönetime, Hitler öncesi kuşakların olduğundan çok daha karşı görünmektedirler.

Bu kendi dönemi üzerinde çok büyük, gelecek kuşaklar üzerinde ise nispeten küçük etkinin tuhaf karışımı ne anlama gelmektedir? .Hitler'in kendi gününün dünyası üzerinde yapmış olduğu etki o kadar büyüktür ki, bu listede oldukça üst sıralarda bir yerde olması gerektiği açıktır. Ama eylemleri kendilerinden sonra dünyayı yüzyıllarca etkilemiş olan Shih Huang Ti, Avgustos Ceasar ve Cengiz Han gibi kişilerin de mutlaka çok gerisinde olmalıdır. O'na en benzer kişiler Napolyon ve Büyük İskender'dir. Kısa vadede Hitler dünyaya bu iki insandan

daha da fazla rahatsızlık vermiştir; uzun vadeli etkilerinin daha yüksek olması nedeniyle Onlardan biraz daha alt konuma yerleştirilmiştir.

Kaynak: Michael H. Hart, Dünya Tarihine Yön Veren En Etkin 100, Neden Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.198-203